

Міністерство освіти і науки України
Київський національний лінгвістичний університет
Кафедра англійської філології і філософії мови

Курсова робота

Стереотипи професії у мовній свідомості українців та американців

Бублик Анастасії Анатоліївни

студентки групи Па 03-21
факультету германської філології і перекладу
денної форми здобуття освіти
спеціальності 035 Філологія

Науковий керівник
кандидат філологічних наук, доцент,
професор кафедри Терехова Д. І.

Національна шкала	<u>зараховано</u>
Кількість балів	<u>88</u>
Оцінка ЄКТС	<u>B</u>

Київ – 2024

Ministry of Education and Science of Ukraine
Kyiv National Linguistic University
Department of English Philology and Language Philosophy

Course Paper

Profession Stereotypes in language consciousness of Ukrainians and Americans

Anastasiia Bublyk

Group PE 03-21

The Faculty of Germanic Philology and Translation

Full-Time Study

Speciality 035 Philology

Research Adviser

Assoc. Prof. **Diana Terekhova**

PhD (Philology)

Kyiv – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СТЕРЕОТИПІВ ПРОФЕСІЙ У МОВНІ СВІДОМОСТІ УКРАЇНЦІВ ТА АМЕРИКАНЦІВ.....	6
1.1 Визначення та вивчення стереотипів професій у мовній свідомості українців та американців у гендерному аспекті.....	6
1.2 Дослідження гендерних стереотипів і стереотипів професій у мовознавчих працях та пропонована методика.....	8
Висновки до Розділу 1.....	10
РОЗДІЛ 2. СПЕЦИФІКА СУЧАСНИХ СТЕРЕОТИПІВ ВІЙСЬКОВО-СЛУЖБОВЦЯ І ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВИЦІ В МОВНІЙ СВІДОМОСТІ УКРАЇНЦІВ ТА АМЕРИКАНЦІВ.....	12
2.1. Військовослужбовець і військовослужбовиця в мовній свідомості українців..	12
2.2. Військовослужбовець і військовослужбовиця в мовній свідомості американців.....	16
2.3. Загальне і специфічне у стереотипах професії військового та військової у мовній свідомості українців та американців.....	19
Висновки до Розділу 2.....	20
ВИСНОВКИ.....	22
SUMMARY.....	24
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	25
ДОДАТКИ.....	28

ВСТУП

Роботу присвячено дослідженню стереотипів професій у мовній свідомості українців та американців. Стереотипи професій мають важливе значення у повсякденному і професійному житті людини, що, безумовно, має вплив на сприйняття людиною суспільної ролі індивіда певного гендеру.

Актуальність теми дослідження полягає в тому, що, хоча професійні стереотипи були об'єктом багатьох досліджень, вони все ще є малодослідженим явищем у мовній свідомості людини в аспекті психолінгвістики.

Метою курсової роботи є психолінгвістичний аналіз стереотипів професій у мовній свідомості українців та американців.

Завданнями курсової роботи є:

- 1) визначити теоретичні засади вивчення стереотипів професій у психолінгвістичному аспекті;
- 2) з'ясувати підходи до вивчення гендерних стереотипів і стереотипів професій у мовознавчих працях та визначити оптимальну методику для здійснення дослідження;
- 3) проаналізувати стимули **ВІЙСЬКОВИЙ / ВІЙСЬКОВА** та їх кореляти в англійській мові;
- 2) визначити спільні й відмінні риси мовної свідомості представників українського та американського етносів у формуванні стереотипів професії в гендерному аспекті у військовій сфері.

Об'єкт дослідження – стимули **ВІЙСЬКОВИЙ / ВІЙСЬКОВА** та їх кореляти в англійській мові у мовній свідомості представників досліджуваних етносів.

Предмет дослідження – специфіка образів мовної свідомості американців та українців у відношенні до стереотипів професії військового / військової.

Методами дослідження курсової роботи є загальнонаукові методи (порівняльний аналіз зібраного матеріалу та його систематизація), а також спеціальні наукові лінгвістичні методи (зіставний метод для визначення відмінностей мовної свідомості американців та українців, концептуальний аналіз, традиційний описовий метод, психолінгвістичний метод (вільний асоціативний експеримент)).

Матеріалом дослідження курсової роботи є результати проведеного у березні-квітні 2024 року вільного асоціативного експерименту із залученням представників української та американської лінгвокультурних спільно.

Апробація результатів дослідження: участь у Міжнародній науково-практичній конференції "Ad orbem per linguas. До світу через мови" (Київ, 16–17 травня 2024 р.), доповідь "Стереотипи професії за даними психолінгвістичного дослідження".

Публікація. Основні тези курсової роботи подано в публікації: Бублик, А. А. (2024, 16 – 17 травня). Стереотипи професії за даними психолінгвістичного дослідження. "Ad orbem per linguas. До світу через мови". Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції "Семіотика української незламності: мова – освіта – дискурс". Київ, Київський національний лінгвістичний університет.

Структура та обсяг курсової роботи. Курсова робота містить вступ, два розділи та їх підрозділи, висновки до кожного розділу, загальні висновки, резюме та список використаних джерел, загалом 24 використаних джерела (з них 6 англійською мовою). Курсова робота має обсяг 34 сторінки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СТЕРЕОТИПІВ ПРОФЕСІЙ У МОВНІЙ СВІДОМОСТІ УКРАЇНЦІВ ТА АМЕРИКАНЦІВ

1.1 Визначення та вивчення стереотипів професій у мовній свідомості українців та американців у гендерному аспекті.

Виникнення стереотипів професій як явища складно визначити в історичному аспекті. Ми припускаємо, що їх поява обумовлена збільшенням різноманітності професій людини та навичок, яких вимагає та чи інша професія.

Як відомо, суспільство поділяє професії на суто "чоловічі" та "жіночі". За Ткачишиною О.Р., це явище обумовлене вагомим впливом суспільних змін, що впливають та людську діяльність (Ткачишина, 2020, с. 168-172). Стереотипам професій, за У. Ліппманом, притаманна ригідність, тобто жорстка фіксованість у мовній свідомості індивіда, звідки й відбувається безпосередній вплив на професійну ідентичність людини (Reid, & Anderson, 2010, с. 92).

Звідси можна зробити висновок, що стереотипи професій – це фіксовані соціальні переконання людей стосовно членів професійної групи, і, які зумовлені змінами у соціальному статусі та ролі індивіда (Podufalova, 2022, с. 188).

Згідно з припущенням Гордона Олпорта, яке зазначили у своєму дослідженні Скотт Райд та Грейс Андерсон, стереотипи загалом є раціоналізацією міжгрупової взаємодії, яка безпосередньо пов'язана з суспільними упередженнями (Reid, & Anderson, 2010, с. 92). З чим неможливо не погодитись, адже соціальні судження є апаратом взаємодії людини з оточуючими та навколишнім світом. Це призма сприйняття, крізь яку проходить вся інформація, яку засвоює та оброблює людина, адже легше сприйняти ту інформацію, яка має певну базу та підкріплена певними соціальними упередженнями.

Важливою складовою явища стереотипів професії є його гендерна зумовленість. Як зазначено вище, професії поділяють судячи з гендерну людини,

що є наслідком тисячолітнього формування усталеного порядку суспільних ролей. З моменту народження людини на неї вішають соціальні ярлики лише судячи зі статі дитини, що характеризується певними психологічними та фізіологічними особливостями (Кравець, 2021, с. 31). Як зазначає Бабаш Г.А., будь-які стереотипи, а зокрема гендерні, є проявом негативного відношення до індивіда на мовному рівні, що перешкоджає адекватному сприйняттю індивідуальних характеристик особи (Бабаш, 2007, с. 28).

Гендерне розрізнення стереотипів професій негативно впливає на світогляд як реципієнта, так і адресата. На мовному рівні це проявляється крізь використання гендерно-зabarвленої лексики та пестливо-зменшувальних суфіксів, коли йдеться про жінок: *лейтенантка*, правильно: *пані лейтенант*; *сержантка*, правильно: *пані сержант* (Кравець, 2021, с. 32)

До того ж, гендерні стереотипи загалом при використанні обумовлюють вибір стратегій мовної комунікації між реципієнтом і адресатом, що може спричинити як негативний характер розмови, так і позитивний, якщо погляди і упередження двох індивідів, що комунікують, є схожими або дотичними.

Стереотипи у мовній свідомості людини є певними усталеними мовленнєвими нормами, які, будучи зафіксованими мозком під час комунікації з опонентом, є співвіднесені з певною групою чи то гендерної, чи то професійної спрямованості.

Ігнорувати використання стереотипів професій на мовному рівні, на жаль, майже неможливо, тому що українська і англійська мови зараз знаходяться на шляху до розроблення мовленнєвих засобів, що перешкоджатимуть вербальній стереотипізації сприйняття індивіда. Сьогодні єдиним шляхом до обходження норм професійної стереотипізації є вживання статево нейтральної лексики, тобто лексичних і словотвірних номінацій та граматичних конструкцій, які обмежують розрізнення референтів за статевою приналежністю (Кравець, 2021, с. 31).

Отже, стереотипи професій у мовній свідомості індивідів – це усталені соціо-лінгвальні концепти, притаманні представникам певної професії.

1.2 Дослідження гендерних стереотипів і стереотипів професій у мовознавчих працях та пропонована методика.

На відміну від стереотипів професії, гендерні стереотипи є широко дослідженими у сфері психології, соціології та психолінгвістики, хоча вони певною мірою є складовою сприйняття стереотипів професій.

За даними досліджень Дніпрової О.А., Єрмолаєвої Т.В. і Черняк Н.О., а також А. Кравченко, гендер має безпосередній вплив на абітурієнта під час вибору професії. Звісно, людина в таких ситуаціях спирається на свої інтереси та схильності, але й вони багато в чому обумовлені гендерними стереотипами. Наприклад, жінки частіше обирають професії вчителів, медиків або стюардес через соціальні судження щодо їх поведінки та фізичних можливостей. Чоловіки знаходяться у більш виграшному положенні, адже їх стереотипні професії, до прикладу, інженер, пілот, будівельник, військовий, вважаються більше оплачуваними та престижними (Днірова, Єрмолаєва, Черняк, 2018, с. 46 – 51).

Ткачишина О. Р. у своєму дослідженні виокремила, що стереотипи професій мають також і позитивний характер у мовній свідомості індивідів (Ткачишина, 2020, с. 169). Завдяки їм мовленнєва свідомість прискорює опанування певної професійної діяльності та підвищує ефективність роботи людини, але згодом призводить до професійної деформації, і, як зазначає Косолапов О.М., починає негативно впливати на психологічний стан людини (Косолапов, 2010, с. 114). Таким чином, мовна свідомість індивіда деформується і розрізнення стереотипів у комунікації є нульовим.

Відоме дослідження Скотта Райда та Грейс Андерсон із залученням штучного інтелекту, що опирається на Великі Мовні Моделі (ВММ), тобто повний обсяг текстуальної та мовленнєвої діяльності користувачів мережі Інтернет,

показало, що на рівні мовної свідомості люди більш схильні до стереотипізації професій. В основу експерименту поклали речення, що містять назви професій однієї галузі, але, які в мовленнєвій свідомості канадців і англійців майже не розрізняють за гендером: *doctor* та *nurse*. Приклад речення, за допомогою якого проводилось дослідження:

У реченні: "The *doctor* phoned the *nurse* because *she/he* was late" who was late?

У трьох випадках з чотирьох ВММ вказала, що *she* запізнюється. З цього випливає те, що навіть штучний інтелект на мовному рівні, доступному йому через ВММ, схильний до прямої стереотипізації без наявного контексту (Reid, & Anderson, 2010, 91 – 104).

Згідно з Крістіаном Бургерсом та Каміель Дж. Бойкебум, одним з чинників, які впливають на виникнення стереотипів, є поведінка референтів. До прикладу, негативна або неналежна поведінка працівників патрульної поліції, або їх загальне негативне сприйняття громадянами, призводить до таких стереотипних прізвиськ, як: *мусор*, *мент*, *cop*, *dirty-cop* і т.д. (Burgers, Veukeboom, 2020, с. 12 – 21).

Вище зазначені приклади негативних професійних стереотипів є одними з небагатьох таких, адже вони виникають як наслідок двох явищ: суспільних змін та змін у мовній свідомості суспільства в цілому.

Подуфалова Т. визначає професійні стереотипи, як стійкі оціночні судження типових ознак, притаманних певній професії або певному професіоналу в цілому. Вони розповсюджені в суспільстві та культурі на рівні мовної свідомості та є укоріненими в ній. Стереотипи професій, як і будь-які інші, є вербалізованими та їх використання на мовленнєвому рівні є засобом їх визначення та формування у мовній свідомості індивідів (Podufalova, 2022, с. 190).

Міненко Н.О. представив традиційну модель професійних стереотипів за гендерним розгалуженням. Згідно з дослідником, думка суспільства щодо жінок є досить традиційною, тому жінка має доглядати дітей та займатись домашніми справами, у той час як обов'язок чоловіка заробляти гроші та бути професійно

успішним (Міненко, 2017, с. 357). Ми вважаємо, що така тенденція стереотипізації є дещо неактуальною, адже в такому разі професійні стереотипи б відносились лише до чоловічої статі. Сьогодні ж, гендерні та професійні стереотипи у більшості мають відношення до соціального становища жінок та їх вербальної і невербальної навмисної стереотипізації, що вкорінюється на стандартах мовленнєвої поведінки і мовної свідомості суспільства.

Собецька Н. виділяє поняття гендеру як одного з параметрів, за допомогою якого конструюється соціальна ідентичність мовця у спілкуванні. Соціальна ідентичність мовця також бере до уваги вік, статус і соціальну групу (Собецька, 2014). До того ж, оціночне судження групи соціумом є фактором, що впливає на появу стереотипів.

У своїй статті "Гендерний аспект у військовій сфері" Андрощук О.Ю. і О.Л. Луцький зазначають, що в Україні на 2011 рік був найвищий відсоток жінок-військових – 13%, порівняно з іншими країнами світу. Незважаючи на такі цифри ще на 2011 рік, професійні та гендерні стереотипи цієї професії все ще переважають у визначенні суспільної думки щодо жінок-військовослужбовиць. Представники канадського, американського та зокрема українського суспільства, притримуються думки, що жінки є фізично слабшими і не спроможні до ефективної діяльності у бойовій ситуації. Хоча варто враховувати сучасні зміни у характері бойових дій, що звели до мінімуму необхідність ближнього або рукопашного бою, а отже, аспект гендеру не має бути значущим при розподіленні професійних обов'язків у лавах ЗСУ (Андрощук, Луцький, 2011).

Висновки до розділу 1

Загалом, стереотипи професій у будь-якій своїй мовній формі є укоріненими поняттями у мовній свідомості американців та українців, про що свідчать вище

зазначені праці попередників та дослідників у сфері психології, журналістики та лінгвістики.

Невід'ємною частиною формування професійних стереотипів на рівні мовної свідомості індивіда є гендерний аспект розмежування професій, тобто їх поділ на "жіночі" та "чоловічі". Такий поділ зумовлює фіксовані професійні поняття та цінності у суспільстві, тобто стереотипи професій, якими керуються молодь та старше покоління.

Існування стереотипів професій підтверджують численні дослідження (Крістіан Бургерс та Каміель Дж. Бойкебум, Скотт Райд та Грейс Андерсон), що базуються як на соціальних опитуваннях та подальшому аналізі зібраних даних, так і з залученням штучного інтелекту та Великих Мовних Моделей.

РОЗДІЛ 2.
СПЕЦИФІКА СУЧАСНИХ СТЕРЕОТИПІВ ВІЙСЬКОВО-
СЛУЖБОВЦЯ І ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВИЦІ В МОВНІЙ СВІДОМОСТІ
УКРАЇНЦІВ ТА АМЕРИКАНЦІВ

2.1. Військовослужбовець і військовослужбовиця в мовній свідомості українців

Для проведення асоціативного експерименту з метою визначення образів мовної свідомості українців у відношенні до професії військового/військової, було обрано такі слова-стимули: ВІЙСЬКОВИЙ і ВІЙСЬКОВА.

У результаті проведеного асоціативного експерименту було отримано 56 слів-асоціатів до слова-стимулу ВІЙСЬКОВИЙ. Асоціативне поле до стимулу представлене в ДОДАТКУ А.

З огляду на отриманий матеріал, вважаємо за потрібне проаналізувати першочергово слово стимул ВІЙСЬКОВИЙ.

Ядро асоціативного поля слова-стимулу ВІЙСЬКОВИЙ: *війна (war) (20), захист (6), сила (5)*.

Ближня периферія асоціативного поля: *захисник (4), квиток (4), стан (4), чоловік (4), армія (3), білет (2), герой (тато) (2), ЗСУ (2), камуфляж (2), сильний (мужній чоловік) (2), смерть (2)*.

Дальня периферія включає: *автомат (1), Азов (1), берци (1), братерство (1), біль (1), важкість (1), вбивство (1), відвага (1), віра (1), гелікоптер (1), генерал (1), Да вінчі (1), донат (1), друг (1), дякую (1), зброя (1), козак (1), корпус (1), людина (1), онлайн навчання (1), облік (1), обов'язок (1), офіцер (1); Парень, мужчина в военной форме, зелёный пиксель (рос.) (1); перемога (1), призов (1), син (1), сир (1), сміливість (1), солдат (1), стійкість (1), тато (1), Україна (1), уніформа (1); Уставший человек, вспомнил своего знакомого в форме (рос.) (1); форма (1), фронт (1), хоробрість (1), шахед (1), шеврон (1), Я (1)*.

Подальший аналіз слова-стимулу **ВІЙСЬКОВИЙ** полягатиме у характеристиці асоціативного поля та його аналіз з огляду на стереотипи вище зазначеної професії у мовній свідомості українців.

Перш за все, вважаємо за доречне визначити основне значення слова *військовий* за Великим тлумачним словником української мови (Бусел, 2005, с. 187): *1. Стос. до війська // Прийнятий, установлений у війську, в армії.*

Асоціат *війна*, як ядро асоціативного поля, за даними експерименту було зазначене представниками української нації 20 разів, що, безумовно, визначає сферу діяльності військового. За даними Великого тлумачного словника української мови (Бусел, 2005, с. 186) воно має подальше визначення: *організована збройна боротьба між державами, суспільними класами, тощо.* Тобто у свідомості українців військовослужбовець тісно пов'язаний зі збройним супротивом та боротьбою за державні або класові цінності.

Із ближньої периферії асоціативного поля визначеного слова-стимулу, вважаємо за потрібне обрати для аналізу подальші слова-асоціати: *захисник (4), смерть (2).*

Захисник, за даними Великого тлумачного словника української мови (Бусел, 2005, с. 432) має такі визначення: *1. Той, хто захищає, обороняє, охороняє, кого -, що-небудь від нападу, замаху, удару, ворожих, небезпечних та ін. дій.*

Така асоціація мовної свідомості українськомовних респондентів асоціативного експерименту вказує, що суспільство вважає за ціль професії військового боронити та захищати від ворожих нападів противника, що, безпосередньо, так і є.

Слово *смерть* має наступне визначення, також взяте з Великого тлумачного словника української мови (Бусел, 2005, с. 1348): *1. Припинення життєдіяльності організму і загибель його.*

Ми припускаємо, що вибір такого слова з негативним відтінком представниками української нації щодо досліджуваної професії є наслідком чисельних втрат особового складу війська під час бойових дій. Для деякого вибір зумовлений підсвідомим страхом смерті, що є закономірним під час служби у війську, адже професія військового є однією з найнебезпечніших з початку війни Росії на теренах України.

Із дальньої периферії асоціативного поля вважаємо за потрібне проаналізувати наступний асоціат *братерство*, що має таке визначення у Великому тлумачному словнику української мови (Бусел, 2005, с. 95): 1. *Велика дружба, братське єднання.*

Ми робимо припущення, що вибір цього асоціату одним із представників українського народу є визначення професії військового, як такої, що передбачає командну роботу, дотримання принципу "один за всіх і всіх за одного" задля досягнення єдиної мети – збереження кордонів та суверенітету української держави.

Наступне слово-стимул ВІЙСЬКОВА, що представлене для експерименту, є досить цікавим для аналізу, адже визначеного поняття, що відноситься до жінки як військовослужбовиці, не було нами знайдено в жодному тлумачному словнику. Це слово вживається лише як варіант узгодження прикметника *військовий* з іменником у таких словосполученнях, як: *військова частина, військова служба, військова операція.*

Тим не менш, часи змінюються і станом на 2021 рік у Збройних Силах України налічувалось близько 56,7 тис. жінок військовослужбовиць, з них 4,8 тис. – офіцери (Благовірна, 2021, с. 169). Тому, з огляду на масштаби залучення жінок до військової справи, неодмінно важливою є тенденція до фемінізації військових звань та загалом розвитку усталених понять в українській мові.

Як результат асоціативного експерименту з залученням слова-стимулу ВІЙСЬКОВА, отримуємо таке асоціативне поле:

Ядро: *форма* (12), *війна* (9), *жінка* (9), *захисниця* (5).

Ближня периферія: *відвага* (4), *медик* (*медикиня*, *медсестра*) (4), *героїня* (*геройка*) (3), *повага* (3), *сила* (3), *служба* (3), *частина* (3), *відважнтя* (2), *допомога* (2), *захист* (2), *перемога* (2).

Дальня периферія: *амазонка* (1), *аптечка* (1), *атака* (1), *біль* (1), *бінт* (1), *витривалість* (1), *Девушка в форме, рядовая, темные волосы (рос.)* (1), *дисципліна* (1), *дівчина* (1), *зачіска* (1), *камуфляж* (1), *кафедра* (1), *кепка* (1), *козачка* (1), *людина* (1), *мама знакомого (рос.)* (1), *мобілізація (жінок)* (1), *мужня* (1), *мужність* (1), *незалежна* (1), *операція* (1), *польовий душ* (1), *професія* (1), *пташка* (1), *підготовка* (1), *сильний вчинок* (1), *ситуація* (1), *смерть* (1), *смілива* (1), *сміливість* (1), *собака* (1), *солідарність* (1), *спокій* (1), *справа* (1), *супер жінка* (1), *Україна* (1), (*невідомо*) (1).

До аналізу ядра асоціативного поля, було обрано слово *форма*, яке має таке значення за Великим тлумачним словником української мови (Бусел, 2005, с. 1543-1544): 1. *Обриси, контури, зовнішні межі предмета, що визначають його зовнішній вигляд.*

У відношенні до військової справи, що є фокусом цієї курсової роботи, іменник *форма* є частиною словосполучення з прикметником *військова*, що доводить попередньо описану тезу про недостатнє феміністичне спрямування мовної картини світу представників української нації, адже слово-асоціат *форма* було зазначено 12 разів.

Вважаємо за потрібне проаналізувати наступні складові ядра асоціативного поля: *війна* (9), *жінка* (9), *захисниця* (5).

Вищезазначені асоціати є більш феміністичного характеру, про що свідчать іменники жіночого роду *війна*, *жінка* та *захисниця*.

Слово *медик* та його похідні феміністичні відповідники *медикиня* та *медсестра* обрані як матеріал для аналізу ближньої периферії. *Медик*, за Великим

тлумачним словником української мови (Бусел, 2005, с. 655) має наступне значення: 1. *Фахівець із медицини.*

Ми припускаємо, що вибір цього слова зумовлений тим, що всі жінки та чоловіки, що обрали професію медичного спрямування є військовозобов'язаними за Законом України про військовий обов'язок та військову службу. До того ж, іменник чоловічого роду *медик* не повинен мати прямого відношення до слова-стимулу жіночого роду ВІЙСЬКОВА через відсутність феміністичного забарвлення, який у свою чергу має похідний відповідник *медикиня*, але в українських тлумачних словниках визначення до цього поняття не знайти. Така закономірність є ще одним доказом того, що українська мова та мовна свідомість українців перебуває ще на початковій стадії розвитку використання фемінітивів, що є безпосереднім приводом до стереотипізації жінок у військовій справі.

Прикметник *незалежна*, що є частиною дальньої периферії асоціативного поля, має наступні значення за Великим тлумачним словником української мови (Бусел, 2005, с. 760): 1. *Яка не залежить від кого-, чого-небудь, не підкоряється комусь, чомусь.* 2. *Самостійна, рішуча у поведінці і діях.*

На нашу думку, мовна свідомість представника (-ниці) сучасної української нації обрала саме це слово як асоціат, через суспільне сприйняття жінки, яка перебуває на військовій службі. Зокрема, *незалежна* відображає позитивне ставлення суспільства до жінки такої професії і, як видно з інших асоціатів дальньої периферії, вважає її *амазонкою, витривалою, козачкою, мужньою, сміливою* та навіть *супер жінкою*.

2.2. Військовослужбовець і військовослужбовиця в мовній свідомості американців.

У проведенні асоціативного експерименту із залученням англійськомовних представників населення Америки, було залучено такі слова-стимули: MALE IN MILITARY та FEMALE IN MILITARY.

У результаті проведеного експерименту було отримано 54 відповіді (асоціатів) від 28 респондентів переважно молодого віку (18-25 років). Асоціативне поле англійськомовних стимулів показано в ДОДАТКУ А.

Охарактеризуємо результати стимулу MALE IN MILITARY та охарактеризуємо його асоціативне поле.

Ядро асоціативного поля: *brave* (3), *war* (3).

Ближня периферія асоціативного поля: *boyfriend* (1), *cadet* (1), *conscript* (1), *danger* (1), *defenders* (1), *fool* (1), *honor* (1), *husband* (1), *important* (1), *MALE* (1), *marine* (1), *Morgan Freeman* (1), *my dad* (1), *public servant* (1), *service* (1), *soldier* (1), *strength* (1), *strong* (1), *tough* (1), *violence* (1), *warrior* (1).

Подальший аналіз стимулу MALE IN MILITARY полягає у довільній вибірці, на розсуд експериментатора, асоціатів з переставленого асоціативного поля та його подальший аналіз з огляду на стереотипи професії військового у мовній свідомості американців.

Асоціат *brave*, яке респонденти зазначили 3 рази у інтернет-анкеті, за тлумачним словником Oxford Dictionary (2024) має визначення: *(of a person) willing to do things that are difficult, dangerous or painful; not afraid*.

На нашу думку, вибір такого слова-асоціату обумовлений сталим стереотипом у мовній свідомості американців про те, що військову службу проходять лише сильні та сміливі люди, які не бояться викликів та з готовністю йдуть на зустріч небезпеці.

Наступний асоціат з ближньої периферії *honor* має наступне визначення в тлумачному словнику Oxford Dictionary (2024): *great respect for somebody*.

Виникнення такої асоціації у носіїв англійської мовної свідомості обумовлено тим, що американці глибоко шанують та поважають представників професії військового.

Наступне слово стимул FEMALE IN MILITARY представляє особливий інтерес для асоціативного експерименту, адже щодо жінок військовослужбовиць існує найбільше негативних стереотипів.

Вважаємо за необхідне визначити подальше асоціативне поле слова-стимулу FEMALE IN MILITARY:

Ядро асоціативного поля: *brave* (4).

Ближня периферія асоціативного поля: *strong* (2).

Дальня периферія асоціативного поля: *admire* (1), *badass* (1), *beautiful* (1), *blonde* (1), *courage* (1), *Eileen Collins* (1), *empowered* (1), *FEMALE* (1), *girl power* (1), *hero* (1), *heroine* (1), *hope* (1), *mom* (1), *no* (1), *power* (1), *professionalism* (1), *Rosie The Riveter* (1), *Tessa* (1), *uniform* (1), *war* (1), *woman* (1).

Ядром асоціативного поля, як і в ситуації з словом-стимулом MALE IN MILITARY, є прикметник *brave*, що було зазначено в ході експерименту 4 рази англомовними респондентами.

Зазначивши визначення цього є асоціату в аналізі попереднього слова-стимулу (англійськомовний варіант), можемо зробити висновок, що як чоловіки, так і жінки, які проходять військову службу на теренах США, вважаються відважними та безстрашними людьми.

Ближня периферія асоціативного поля представлена лише одним асоціатом, яким є прикметник *strong*. За тлумачним словником Oxford Dictionary (2024) це слово має наступне визначення: *having a lot of physical power so that you can lift heavy weights, do hard physical work, etc.*

Вважаємо, що вибір такого слова-асоціату витікає з того, що фізична підготовка для військовослужбовців, а особливо для жінок, є визначним фактором їх успішності, адже така сфера діяльності є непередбачуваною та вимагає гарної фізичної витривалості.

Наступний асоціат дальньої периферії є досить цікавим для подальшого аналізу. Ім'я *Eileen Collins* (Айлін Коллінз) було зазначено 1 з респондентів, що вказує на його/її безпосередню обізнаність у системі військ США.

Айлін Марі Коллінз – американська льотчиця, колишня астронавтка від компанії NASA. Вона стала першою жінкою, яка полетіла у космос від США у 1990 році. Зважаючи на те, що її ім'я було зазначено в ході асоціативного експерименту, можна зробити висновок, що вона є позитивним стереотипом у мовній свідомості американців щодо жінок військовослужбовців (The National Aeronautics and Space Administration, 2023).

2.3. Загальне і специфічне у стереотипах професії військового та військової у мовній свідомості українців та американців.

Для визначення загального і специфічного у стереотипах досліджуваної професії було проведено асоціативний експеримент із залученням представників українськомовної та англійськомовної спільнот, результати дослідження представлено в Додатку Б.

З огляду на проведені дослідження, можна припустити, що концепти ВІЙСЬКОВИЙ / ВІЙСЬКОВА та їх кореляти в англійській мові у мовній свідомості українців та американців є досить схожим. Обидві групи респондентів виражають переважно позитивне ставлення до досліджуваної професії, про що свідчить вищезазначені асоціативні поля слів-стимулів як українських, так і англійських.

До прикладу, слово *війна*, як асоціат до стимулу ВІЙСЬКОВИЙ є ядром асоціативного поля слова-стимулу. У той самий час, як його відповідник *war* також є ядром асоціативного поля англомовного стимулу відповідника MALE IN MILITARY.

До того ж, зустрічаються такі асоціати, схожі або однакові за значенням: *сила – strong, захисник – defenders, солдат – soldier* і т. д.

У результаті зіставного аналізу видно, що образи мовної свідомості представників обох мовних груп переважно збігаються, тому вважаємо за потрібне зазначити відношення отриманих результатів дослідження до стереотипізації професії військового.

Як зазначає Андрощук О. Ю. та Луцький О. Л., чоловіки найчастіше є об'єктами фізичного нападу та агресії зі сторони супротивника, тому мовна свідомість респондентів реагує такими асоціатами, які виражають силу, незламність та відвагу військовослужбовців чоловіків. (Андрощук, Луцький, 2011)

У той же час визначено деякі відмінності в асоціативних полях слів-стимулів ВІЙСЬКОВА та FEMALE IN MILITARY.

Одним з асоціатів ядра асоціативного поля слова стимулу ВІЙСЬКОВА є *війна*, в той час коли його англійський відповідник *war* представлений у дальній периферії асоціативного поля. З цього можна зробити висновок, що для представників англійськомовної свідомості, жінка-військовослужбовиця, напевно, асоціюється більше з роботою у військових структурах, а не безпосередньо у веденні бойових дій.

Варто зазначити, що наявність асоціатів *відвага – courage, відважна – brave, мужня – empowered* у результатах асоціативного експерименту спростовує стереотип про те, що жінки вважаються фізично слабшими та такими, що діють неефективно у бойових ситуаціях (Андрощук, Луцький, 2011).

Висновки до розділу 2

Для аналізу слів концептів військовий / військова та female in military / male in military було використано загальнонаукові методи порівняння і систематизації та спеціальні мовознавчі методи (психолінгвістичний метод (вільний асоціативний експеримент), зіставний та описовий методи).

У результаті проведеного аналізу та експерименту було визначено основні концептуальні відмінності та схожості досліджуваних професій у мовній свідомості американців та українців, які є наступними:

1) професія військового українцями та американцями сприймається переважно донаківно, що підсилює існування стереотипів щодо чоловіків військовослужбовців.

2) жінки-військовослужбовці сприймаються по-різному респондентами двох мовних груп, що підтверджує складне становище жінок-військовослужбовиць у війську з огляду на їх сприйняття на робочому місці. До того асоціативний експеримент підтвердив численні стереотипи гендерного характеру щодо військових жінок.

Отже, можна зробити висновок, що і схожості, і відмінності сприйняття досліджуваних професій англійськомовними то українськомовними респондентами вказує на вкорінені стереотипи гендерного та професійного характеру.

ВИСНОВКИ

Проблема визначення стереотипів у професії військового/військової є актуальною, недостатньо дослідженою, отже, потребує вивчення як одні з найбільших викликів на шляху найважливішої професії в умовах війни.

Стереотипи професій – це складне лінгвокультурне явище, яке сформулювалось ще на початку гендерної диференціації суспільства і з появою різномірних сфер зайнятості. Це усталені поняття, упередження гендерного та професійного характеру, які відносяться до соціальних та рольових змін індивіда у суспільстві.

У ході роботи було проведено вільний асоціативний експеримент серед респондентів України й США (березень-квітень 2024 р.), отримані результати є матеріалом дослідження. Для опрацювання матеріалу використано загальнонаукові та спеціальні лінгвістичні методи дослідження, зокрема описовий, зіставний тощо.

У першому розділі роботи проаналізовано теоретичний матеріал, праці дослідників з теми стереотипів професій, а саме роль гендерних стереотипів під час вибору професії, особливості прояву стереотипів професій та їх гендерний аспект, тобто фрагменти мовної картини світу та гендерні й професійні стереотипи у військовій сфері.

Проаналізовано результати асоціативного експерименту, зіставлено асоціативні поля представлених слів-стимулів та виявлено особливості сприйняття концептів військовий / військова у мовній свідомості українців та американців.

По-третє, визначено загальне та специфічне стереотипів професій у мовній свідомості українців та американців.

Під час написання роботи було виявлено більше спільних рис сприйняття стереотипів досліджуваної професії, аніж відмінних. Спільні риси стосуються саме

представників чоловічої статі, що зазначено у другому розділі за допомогою зіставного методу. Відмінні риси у сприйнятті досліджуваної професії було визначено у дослідженні представників жіночої статі обох націй, що зазначено у практичній частині курсової роботи.

Отже, стереотипи професій притаманні обом націям представники якої були залучені до участі у вільному асоціативному експерименті. Результати експерименту засвідчують, що стереотипи професій є невід'ємною частиною життя представників обох націй, та формують їхнє світосприйняття з огляду на існуючі укорінені соціокультурні особливості ролей індивідів.

SUMMARY

Bublyk A. A. Profession Stereotypes in language consciousness of Ukrainians and Americans.

Term Paper: Specialty 035.041 – Germanic languages and literatures (translation included), first – English. Kyiv National Linguistic University – Kyiv, 2024.

The term paper is devoted to defining peculiarities and similarities of perception of professional stereotypes in military sphere by Ukrainians' and Americans' language perception. The work demonstrates the complex of methodological approaches used to systemize and analyse the object of the research – the professional stereotypes of MALE IN MILITARY and FEMALE IN MILITARY.

In the course of the work, a free associative experiment was conducted, and general scientific and specifically linguistic methods of information analysis were used in the research of professional stereotypes.

Professional stereotypes are a complex linguistic and cultural phenomenon that was formulated at the beginning of gender differentiation within particular society and with the emergence of heterogeneous employment spheres. These are established concepts, gender and professional prejudices that relate to social and role changes of an individual in society.

Key words: associative experiment, concept, linguistic consciousness, perception, professional stereotypes, word-stimulus.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрощук, О. Ю., & Луцький, О. Л. (2011). Гендерний аспект у військовій сфері. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Психологічні науки*.
2. Бабаш, Г. А. (2007). Мовна особистість та гендерні стереотипи. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 9. Сучасні тенденції розвитку мов, 2*, 27 – 30. <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/3472>
3. Благовірна, І. (2021). Зміна стереотипів щодо жінок в українській армії. IV Міжнародна студентська науково - технічна конференція "Природничі та гуманітарні науки. Актуальні питання". (с. 169-170).
4. Бусел, В. Т. (2005). Великий тлумачний словник сучасної української мови : 250000. Уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. Ірпінь: Перун. VIII, (с. 95 – 1544). <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0000989>
5. Дніпрова, О. А., Єрмолаєва, Т. В., & Черняк, Н. О. (2018). Гендерні стереотипи та вибір професії. *Вісник університету імені Альфреда Нобеля*. (с. 46 – 51). DOI 10.32342/2522-4115-2018-16-8.
6. Калагін, Ю. А. (2014). Стереотипи військовослужбовців-жінок про армію та військову службу. *Грані. Соціологія*. (с. 112 – 117).
7. Калагін, Ю. А., & Мазур, М. В. (2018). Жінки і війна. Гендерні стереотипи військовослужбовців. *Гендерна політика міст: історія та сучасність*, 6, 52 – 54.
8. Косолапов, О. М. (2010) Професійна деформація працівників ризиконебезпечних професій. *Вісник Національної академії оборони*, 1 (14), 114 – 117.
9. Кравець, Т. В. (2021). Мовні трансформації гендерних стереотипів у позначенні професій українськими ЗМІ. *Вчені записки ТНУ імені В. І.*

- Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*, Т. 32 (71), 5 (1), 30 – 37
<https://doi.org/10.32838/2710-4656/2021.5-1/06>
10. Кравченко, А. (2021). Вплив гендерних стереотипів на вибір молоддю професії та конкурентоспроможність на ринку праці. *Молодь і ринок*, 9 (195), 145 – 149. <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2021.243958>
 11. Крочук, М. І. (2011). Гендерна рівність як складова загального принципу рівності. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*, 4, 464 – 471.
 12. Кузенко, Г. М. (2014). Парадигма гендерних стереотипів у мовній картині світу. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*, 8 (2), 243 – 245.
 13. Міненко, Н. О. (2017). Психологічні особливості прояву гендерних стереотипів в професійній діяльності людини. Напрям "Гуманітарні науки", Т. 1, 357 – 358. Київ: Національний авіаційний університет.
 14. Собецька, Н. (2014). Проблема співвідношення гендеру й мови. *Редакція журналу Дослідження з лексикології і граматики української мови*. <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/19526>
 15. Степанова, Е. Р. (2017). Сутність та походження поняття "Гендер". *Сучасні проблеми управління підприємствами: теорія і практика*. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця. С.1-2.
 16. Сукаленко, Т. (2021). Гендерні стереотипи в мові сучасних ЗМІ. *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія "Філологія"*, 48, 174–183. <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2021.48.23>
 17. Ткачишина, О. Р. (26 серп. 2020). Психологічний аналіз професійних стереотипів у період суспільних змін. *Habitus*, 1 (13), 168-172. <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/31659>

18. Шевчук, О. В., Михайлов, В. С., & Дєточка, О. Д. (2020). Стан реалізації у Збройних Силах України гендерної політики держави. НДЦ ГП ЗС України. Київ, 10 – 61.
19. Burgers, C. & Beukeboom, C. J. (2020). How Language Contributes to Stereotype Formation: Combined Effects of Label Types and Negation Use in Behavior Descriptions. *Journal of Language and Social Psychology*, 39(4), 438 – 456 <https://doi.org/10.1177/0261927X20933320>
20. Kotek, H., Dockum, R., & Sun, D. Q. (2023). Gender bias and stereotypes in Large Language Models. *In Collective Intelligence Conference (CI '23)*, November 06-09, 2023, Delft, Netherlands. ACM, New York, NY, USA. (с. 12 – 21). <https://doi.org/10.1145/3582269.3615599>
21. Oxford Dictionary. (2024). Oxford University Press. Електронний ресурс: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/>
22. Podufalova, T. (2022-05-18). Professional Stereotypes in Terms of Linguistics. У редкол.: Ю. Д. Бойчук (голов. ред) та ін. Сучасні філологічні і методичні студії: проблематика і перспективи [Електронне видання] : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. для науковців, викладачів, учителів, здобувачів вищ. освіти (с. 188 – 192), Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди. <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/7707>
23. Reid, S. A., & Anderson, G. L. (2010). Language, social identity, and stereotyping. *The dynamics of intergroup communication*. (p. 91 – 104).
24. The National Aeronautics and Space Administration. (2023). Eileen Collins. Електронний ресурс: <https://www.nasa.gov/former-astronaut-eileen-collins/>

ДОДАТКИ

Додаток А

Щоденник експериментатора

№ п/п	Перелік відомостей	Відомості експериментатора	Примітки
1.	ПІБ експериментатора, посада, місце роботи	кандидат філологічних наук, професор Терехова Діана Іванівна студентка факультету германської філології і перекладу Бублик Анастасія Анатоліївна	виконано
2.	Місце проведення (країна, місто, навчальний заклад, тощо)	Україна: м. Київ, Київський національний лінгвістичний університет, Київ, Луцьк, Чернігів, Рівне, Черкаси, с. Підгірці, с. Гущинці, Одеса, Умань, с. Долина, Переяслав, с. Веселе, с. нові Обиходи, Немирів, с. Дмитрів, Буча, Подільськ, Дніпро, Житомир, Кривий Ріг, с. Печера, Хмельницький, Львів, Бровари, Вінниця, Гальне.	виконано

		Німеччина: Брюссель. Нідерланди. Чехія: Прага. Польща.	
3.	Дата проведення	квітень 2024 р.	виконано
4.	Форма проведення (письмова, інтернет-анкета)	інтернет-анкета	виконано
5.	Кількість респондентів (чоловіків, жінок)	120 респондентів (47 чоловіків, 73 жінки)	виконано
6.	Мова анкетування	українська мова	виконано

Щоденник експериментатора

№ п/п	Перелік відомостей	Відомості експериментатора	Примітки
1.	ПІБ експериментатора, посада, місце роботи	кандидат філологічних наук, професор Терехова Діана Іванівна студентка факультету германської філології і перекладу Бублик Анастасія Анатоліївна	виконано
2.	Місце проведення (країна, місто, навчальний заклад, тощо)	USA: Colorado, New York, Warren, Pennsylvania, Buffalo, Pittsfield, PA, Williamsport, PA, Dallas, Kentucky, Peoria IL, Novi.	виконано
3.	Дата проведення	квітень 2024	виконано
4.	Форма проведення (письмова, інтернет-анкета)	інтернет-анкета	виконано

	інтернет-анкета)		
5.	Кількість респондентів (чоловіків, жінок)	28 респондентів (17 жінок, 10 чоловіків)	виконано
6.	Мова анкетування	англійська мова	виконано

Обробка даних експерименту

ВІЙСЬКОВИЙ (реєстрове слово)		
Рідна мова	Місце проживання, вік, стать	Відповіді
українська мова (86), російська мова (3), молдавська мова (1)	Київ (39), Рівне (12), Чернігів (4), Тальне (2), Луцьк (1), Нідерланди (2), Черкаси (1), Місто (1), с. Підгірці (1), с. Гушинці (1), Одеса (3), Умань (1), Україна (5), Переяслав (1), с. Нові Обиходи (1), Чернівці (1), Немирів (1), Брюссель (1), с. Дмитрів (1), Буча (2), Подільськ (1), Прага (1), Дніпро (1), Житомир (1), Кривий Ріг (1), Вінниця (3), с. Печера (1), Подільськ (4), Хмельницький (3), Львів (1), Бровари (1), Гостомель (1), Польща (1) менше 18 (16), 18-25 (57), 26-30	війна (war) (20), захист (6), сила (5), захисник (4), квиток (4), стан (4), чоловік (4), армія (3), білет (2), герой (тато) (2), ЗСУ (2), камуфляж (2), сильний (мужній чоловік) (2), смерть (2), автомат (1), Азов (1), берци (1), братерство (1), біль (1), важкість (1), вбивство (1), відвага (1), віра (1), гелікоптер (1), генерал (1), Давінчі (1), донат (1), друг (1), дякую (1), зброя (1), козак (1), корпус (1), людина (1), онлайн навчання (1), облік (1), обов'язок (1), офіцер (1), Парень, мужчина в военной

	(8), 31-35 (6), 36-40 (3), 41-45 (8), 46-50 (5), 55 і більше (1) жінок: 73 чоловіків: 47	форме, зелёный пиксель (1), перемога (1), призов (1), син (1), сир (1), сміливість (1), солдат (1), стійкість (1), тато (1), Україна (1), уніформа (1), Уставший человек , вспомнил своего знакомого в форме (1), форма (1), фронт (1), хоробрість (1), шахед (1), шеврон (1), Я (1).
ВІЙСЬКОВА (реєстрове слово)		
Рідна мова	Місце проживання, вік, стать	Відповіді
українська мова (86), російська мова (3), молдавська мова (1)	Київ (39), Рівне (12), Чернігів (4), Тальне (2), Луцьк (1), Нідерланди (2), Черкаси (1), Місто (1), с. Підгірці (1), с. Гущинці (1), Одеса (3), Умань (1), Україна (5), Переяслав (1), с. Нові Обиходи (1), Чернівці (1), Немирів (1), Брюссель (1), с. Дмитрів (1), Буча (2), Подільськ (1), Прага (1), Дніпро (1), Житомир (1), Кривий Ріг (1), Вінниця (3), с. Печера (1), Подільськ (4), Хмельницький (3), Львів (1), Бровари (1), Гостомель (1), Польща (1)	форма (12), війна (9), жінка (9), захисниця (5), відвага (4), медик (медикиня, медсестра) (4), героїня (геройка) (3), повага (3), сила (3), служба (3), частина (3), відважна (2), допомога (2), захист (2), перемога (2), амазонка (1), аптечка (1), атака (1), біль (1), бінт (1), витривалість (1), Девушка в форме , рядовая , темные волосы (1), дисципліна (1), дівчина (1), зачіска (1), камуфляж (1), кафедра (1), кепка (1), козачка (1), людина

	<p>менше 18 (16), 18-25 (57), 26-30 (8), 31-35 (6), 36-40 (3), 41-45 (8), 46-50 (5), 55 і більше (1)</p> <p>жінок: 73 чоловіків: 47</p>	<p>(1), мама знакомого (1), мобілізація (жінок) (1), мужня (1), мужність (1), незалежна (1), операція (1), польовий душ (1), професія (1), пташка (1), підготовка (1), сильний вчинок (1), ситуація (1), смерть (1), смілива (1), сміливість (1), собака (1), солідарність (1), спокій (1), справа (1), супер жінка (1), Україна (1), (невідомо) (1).</p>
--	---	---

MALE IN MILITARY (реєстрове слово)		
Рідна мова	Місце проживання, вік, стать	Відповіді
<p>Ukrainian, Eastern South Slavic, English, Portuguese</p>	<p>Warren (6), New York (2), Buffalo (1), Colorado (1), Dallas (1), Kentucky (1), Pennsylvania (1), Peoria (1), Pittsfield (1), Williamsport (1)</p> <p>under 18 (1), 18-25 (12), 26-30 (3), 31-35 (3), 36-40 (2), 41-45 (2), 46-54 (3), 55 + (1)</p> <p>жінок: 17 чоловіків: 10</p>	<p>brave (3), war (3), boyfriend (1), cadet (1), conscript (1), danger (1), defenders (1), fool (1), honor (1), husband (1), important (1), MALE (1), marine (1), Morgan Freeman (1), my dad (1), public servant (1), service (1), soldier (1), strength (1), strong (1), tough (1), violence (1), warrior (1).</p>

FEMALE IN MILITARY (реєстрове слово)		
Рідна мова	Місце проживання, вік, стать	Відповіді
Ukrainian, Eastern South Slavic, English, Portuguese	Warren (6), New York (2), Buffalo (1), Colorado (1), Dallas (1), Kentucky (1), Pennsylvania (1), Peoria (1), Pittsfield (1), Williamsport (1) under 18 (1), 18-25 (12), 26-30 (3), 31-35 (3), 36-40 (2), 41-45 (2), 46-54 (3), 55 + (1) жінок: 17 чоловіків: 10	brave (4), strong (2), admire (1), badass (1), beautiful (1), blonde (1), courage (1), Eileen Collins (1), empowered (1), FEMALE (1), girl power (1), hero (1), heroine (1), hope (1), mom (1), no (1), power (1), professionalism (1), Rosie The Riveter (1), Tessa (1), uniform (1), war (1), woman (1).

Додаток Б

Зіставна таблиця асоціативних полів досліджуваних стимулів

Українська мова	Англійська мова
ВІЙСЬКОВИЙ – війна (war) 20, захист 6, сила 5, захисник 4, квиток 4, стан 4, чоловік 4, армія 3, білет 2, герой (тато) 2, ЗСУ 2, камуфляж 2, сильний (мужній чоловік) 2, смерть 2, автомат 1, Азов 1, берци 1, братерство 1, біль 1, важкість 1, вбивство 1, відвага 1, віра 1, гелікоптер 1, генерал 1, Да вінчі 1, донат 1, друг 1, дякую 1, зброя 1, козак 1, корпус 1, людина 1, онлайн навчання 1, облік 1, обов'язок 1, офіцер 1, Парень, мужчина в военной форме, зелёный пиксель (рос.) 1, перемога 1,	MALE IN MILITARY – brave 3, war 3, boyfriend 1, cadet 1, conscript 1, danger 1, defenders 1, fool 1, honor 1, husband 1, important 1, MALE 1, marine 1, Morgan Freeman 1, my dad 1, public servant 1, service 1, soldier 1, strength 1, strong 1, tough 1, violence 1, warrior 1

<p>призов 1, син 1, сир 1, сміливість 1, солдат 1, стійкість 1, тато 1, Україна 1, уніформа 1, Уставший человек, вспомнил своего знакомого в форме (рос.) 1, форма 1, фронт 1, хоробрість 1, шахед 1, шеврон 1, Я 1</p>	
<p>ВІЙСЬКОВА – форма 12, війна 9, жінка 9, захисниця 5, відвага 4, медик (медикня, медсестра) 4, героїня (геройка) 3, повага 3, сила 3, служба 3, частина 3, відважна 2, допомога 2, захист 2, перемога 2, амазонка 1, аптечка 1, атака 1, біль 1, бінт 1, витривалість 1, Девушка в форме , рядовая , темные волосы 1, дисципліна 1, дівчина 1, зачіска 1, камуфляж 1, кафедра 1, кепка 1, козачка 1, людина 1, мама знакомого 1, мобілізація (жінок) 1, мужня 1, мужність 1, незалежна 1, операція 1, польовий душ 1, професія 1, пташка 1, підготовка 1, сильний вчинок 1, ситуація 1, смерть 1, смілива 1, сміливість 1, собака 1, солідарність 1, спокій 1, справа 1, супер жінка 1, Україна 1</p>	<p>FEMALE IN MILITARY – brave 4, strong 2, admire 1, badass 1, beautiful 1, blonde 1, courage 1, Eileen Collins 1, empowered 1, FEMALE 1, girl power 1, hero 1, heroine 1, hope 1, mom 1, no 1, power 1, professionalism 1, Rosie The Riviter 1, Tessa 1, uniform 1, war 1, woman 1</p>